

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.03.2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010, ECLI:CZ:NS:2011:29.CDO.3361.2010.1

Číslo: 147/2011

Právní věta: Směnka je neplatná, neobsahuje-li určení konkrétního dne splatnosti, ale jen vymezení konkrétního období, v němž je splatná (např. "do 30. června 2003").

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.03.2011

Spisová značka: 29 Cdo 3361/2010

Číslo rozhodnutí: 147

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Směnky

Předpisy: čl. I. § 33 předpisu č. 191/1950Sb.

čl. I. § 69 předpisu č. 191/1950Sb.

čl. I. § 75 předpisu č. 191/1950Sb.

čl. I. § 77 odst. 1 předpisu č. 191/1950Sb.

§ 101 odst. 3 o. s. ř.

§ 211 o. s. ř.

§ 229 odst. 3 o. s. ř.

§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v Olomouci rozsudkem ze dne 21. 4. 2010 k odvolání žalobce potvrdil rozsudek ze dne 30. 10. 2009, jímž K r a j s k ý s o u d v Brně zamítl žalobu o určení pravosti pohledávky „plynoucí ze směnky vlastní vystavené MVDr. Z. M. v R. dne 31. 8. 2001 na částku 1 950 000 Kč na řad žalobce MVDr. R. H., která byla splatná do 30. 6. 2003“.

Odvolací soud – odkazuje na ustanovení čl. I. § 33 a § 69 zákona č. 191/1950 Sb. (dále jen „směnečný zákon“) a vycházejí ze skutkového zjištění, podle něhož úpadce směnku podepsal dříve, než došlo ke změně jejího textu (rozuměj dříve než v údaji splatnosti byla škrtnuta předložka „do“) – přitakal soudu prvního stupně v závěru, podle něhož žalovanému žádné závazky „z této směnky“ nevznikly, neboť směnka s údajem splatnosti „do“ 30. 6. 2003 je neplatná. Přitom zdůraznil, že ustanovení čl. I. § 33 směnečného zákona „připouští pouze směnky splatné na viděnou (vistasměnky), směnky splatné v určitém čase po datu vystavení (datosměnky), v určitém čase po viděné (lhůtní vistasměnky) a směnky splatné v určitý den (fixní), také precisní směnky; splatnost stanovená jiným způsobem vede k totální neplatnosti listiny jako směnky“.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalobce dovolání, maje za zásadně právně významné, že „soudy obou stupňů zjistily a vzaly za prokázané tvrzení žalované z neověřené jakési kopie předmětné směnky a vyhodnotily je v rozhodnutí v její prospěch“. „Tento zvolený postup odporuje zásadám občanského procesního řízení, ústavě a LZPS, neboť vykazuje znaky spekulace“. Uplatňuje dovolací důvody podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, tj. namítá, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel nesouhlasí se závěrem o neplatnosti směnky a trvá na tom, že směnka „splňuje všechny znaky dle § 75“ směnečného zákona, neboť „údaj splatnosti je zde jasně stanoven – a to datem 30. 6. 2003, přičemž nelze přisvědčit tomu, že formulaci splatnosti do 30. 6. 2003 lze vyložit jako nepevně stanovený časový okamžik, resp. že za tohoto stavu není na této směnce stanoven údaj splatnosti dle § 76 odst. 2“ směnečného zákona. „Časový údaj stanovený v textu směnky je obecně užíván k označení lhůt např. v procesních řízeních, kde se ukládají splnit to či ono např. do 10 dnů od doručení atd.“ „Tato formulace je nejen pevně stanoveným časovým okamžikem splnění jakéhokoliv závazku, ale je také jasná a srozumitelná a nepůsobí žádné výkladové potíže“. „Výklad odvolacího soudu, že takto stanovený čas je neurčitý, bude mít pro veškeré budoucí právní vztahy, zejména ve spojení s lhůtami (počátek a konec lhůty), dopad na jejich existenci v čase a povede v konečném důsledku k rozsáhlé právní nejistotě, což je společensky zcela nežádoucí jev“.

Dále dovolatel zdůrazňuje, že postupem soudů nižších stupňů mu bylo odňato právo na zákonného soudce, neboť „dvakrát tutéž věc přidělili (soud prvního stupně) témuž soudci (JUDr. P. R. jednou pod č. j. 22 Sm 190/2005 a podruhé pod č. j. 22 Cm 26/2009) a dále jednali tak, že mu odepřeli právo být přítomen na jednání a znemožnili vyjádřit se ke všem prováděným důkazům“. V této souvislosti dále odvolacímu soudu vytýká, že věc přes jeho omluvu projednal v jeho nepřítomnosti, přičemž postup podle ustanovení § 101 odst. 3 o. s. ř. nebyl namístě.

Konečně dovolatel polemizuje se závěrem odvolacího soudu ohledně změny textu směnky.

Žalovaná se „s námitkami žalobce neztotožňuje“.

N e j v y š š í s o u d rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud shledává – a potud má dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné – ve výkladu ustanovení čl. I. § 33 směnečného zákona a v řešení otázky, zda směnka obsahující údaj splatnosti „do 30. 6. 2003“ je (ne)platná.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I. § 75 směnečného zákona směnka vlastní obsahuje: 1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána; 2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu; 3. údaj splatnosti; 4. údaj místa, kde má být placeno; 5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno; 6. datum a místo vystavení směnky; 7. podpis výstavce.

Podle ustanovení čl. I. § 77 odst. 1 směnečného zákona, pokud to neodporuje povaze vlastní směnky, platí pro ni ustanovení daná pro cizí směnku o (...) splatnosti (§ 33 až 37).

Podle ustanovení čl. I. § 33 směnečného zákona směnka může být vystavena: na viděnou, na určitý čas po viděné, na určitý čas po datu vystavení, na určitý den (odstavec 1). Směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou jsou neplatné (odstavec 2).

Podle ustanovení čl. I. § 69 směnečného zákona byl-li změněn text směnky, jsou ti, kdož se podepsali na směnku po této změně, zavázáni podle změněného textu; ti, kdož se podepsali dříve, jsou zavázáni podle textu původního.

Jelikož v poměrech projednávané věci Nejvyšší soud shledal dovolání žalobce přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a dovolatel tudíž nemá k dispozici dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, vychází Nejvyšší soud při dalších úvahách ze skutkového stavu zjištěného odvolacím soudem, podle něhož žalovaný směnku podepsal předtím, než v jejím textu byla v údaji splatnosti - „do 30. 6. 2003“ - škrtnuta předložka „do“.

Shora citované ustanovení čl. I. § 33 směnečného zákona, jež platí i pro vlastní směnku (viz čl. I. § 77 odst. 1 směnečného zákona), taxativně určuje způsoby, jakými může být na směnce stanovena splatnost, přičemž směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou výslovně prohlašuje za neplatné. Je-li doba splatnosti na směnce vyznačena způsobem, který požadavkům ustanovení čl. I. § 33 odst. 1 směnečného zákona neodpovídá, neznamená to, že by se k takovému údaji nepřihlíželo (a uplatnila se zásada obsažená v ustanovení čl. I. § 76 odst. 2 směnečného zákona, podle něhož o vlastní směnce, v níž není údaj splatnosti, platí, že je splatná na viděnou), ale existence takového údaje na směnce by byla důvodem její neplatnosti.

V poměrech projednávané věci je z formulace údaje splatnosti „do 30. 6. 2003“ zcela zjevné, že směnka nebyla splatná konkrétního dne, nýbrž že pro její splatnost bylo určeno časové období končící datem 30. 6. 2003; potud ve skutečnosti ponechává na vůli dlužníka, kterého dne v rámci období končícího dnem 30. 6. 2003 směnku zaplatí. Takto určený údaj splatnosti směnky pak bez jakýchkoli pochybností způsobuje neplatnost směnky ve smyslu ustanovení čl. I. § 33 odst. 2 směnečného zákona (k tomu shodně srov. např. Kovařík, Z. Směnka a šek v České republice. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 96-97, jakož i Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. část. 2. vydání. Linde Praha, a. s., 2006, str. 279-281 a v rozhodovací praxi soudů nižších stupňů usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96, uveřejněné v časopise Soudní rozhledy č. 1/1998).

Právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a podle něhož je směnka obsahující údaj splatnosti „do 30. 6. 2003“ neplatná je tak správné; přesto rozhodnutí odvolacího soudu neobstojí.

Podle ustanovení § 101 odst. 3 o. s. ř. nedostaví-li se řádně předvolaný účastník k jednání a včas nepožádal z důležitého důvodu o odročení, může soud věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka; vychází přitom z obsahu spisu a z provedených důkazů.

Podle ustanovení § 211 o. s. ř. pro řízení u odvolacího soudu platí přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, pokud není stanoveno něco jiného.

Jakkoli odvolací soud věc projednal a rozhodl v nepřítomnosti žalobce - odkazuje přitom na ustanovení § 101 odst. 3 o. s. ř. - s argumentem, podle něhož žalobce podáním ze dne 20. 4. 2010, doručeným soudu dne 21. 4. 2010, pouze omluvil svoji nepřítomnost u jednání ze zdravotních důvodů, ovšem o odročení jednání nepožádal, obsah spisu takový závěr nepodporuje. Zmíněné podání žalobce, které měl odvolací soud k dispozici (viz protokol o jednání ze dne 21. 4. 2010, podle

něhož byla omluva nepřítomnosti žalobce a jeho žádost o odročení jednání čtena), totiž obsahuje jak omluvu, že pro zdravotní problémy se žalobce nemůže dostavit k jednání soudu, tak i žádost, aby „soud věc odročil tak, aby byl schopen dosáhnout takového zdravotního stavu, který mu umožní se jednání zúčastnit“.

Za tohoto stavu není pochyb o tom, že závěr odvolacího soudu, podle něhož žalobce nepožádal o odročení jednání, neobstojí. Projednal-li odvolací soud odvolání a rozhodl-li o něm v nepřítomnosti žalobce (navíc po doplnění dokazování), aniž byly splněny předpoklady vyžadované ustanovením § 101 odst. 3 o. s. ř. (o žádný z případů vyjmenovaných v ustanovení § 214 odst. 2 a 3 o. s. ř. evidentně nešlo), zatížil řízení zmatečností vadou podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.

Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.